

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1915 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av postverkets stat för driftkostnader år 1916 jämte i hithörande ämne väckta motioner.

(4:e avd.)

I en till riksdagen den 14 januari 1915 avlåten proposition, nr 2, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, förutom beviljande av årliga understöd å postverkets pensionsstat till vissa i propositionen angivna personer, godkänna vid statsrådsprotokollet fogat förslag till postverkets stat för driftkostnader för år 1916 samt bestämma postverkets anslag till driftkostnader under samma år, förslagsvis, till 25,035,000 kronor, att utgå direkt av postmedlen.

Ifrågavarande proposition har, i vad angår driftkostnadsstatens fastställande, remitterats till statsutskottet.

Beträffande utredningen i detta ärende tillåter sig utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Till statsutskottets förberedande behandling hava vidare överlämnats dels tvänne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *K. J. Ekman*, nr 49, och den andra inom andra kammaren av herrar *J. Pettersson* i Södertälje och *T. Zetterstrand* (nr 148), varuti hemställes, att riksdagen ville medgiva, att därest tjänstemannen i första lönegraden i statskontoret *O. F. W. Schnell* finnes villig att mottaga anställning å postverkets stat han må komma i åtnjutande av samma löneförmån, som han såsom stämpelkassör i statskontoret åtnjuter, eller en begynnelseavlöning av 5,000 kronor med tre ålders-tillägg å vardera 500 kronor, dels även en inom andra kammaren av herrar *G. Nilsson* i Kristianstad och *F. W. Thorsson* väckt motion, nr 146, vari hemställes att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad den rör anslag till inrättande av fem nya postmästarejänster av klass 4, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

om utredning och förslag till inrättande av ett nytt slags fasta postanstalter med större befogenhet än de nuvarande poststationerna och med förste postvaktmästare såsom föreståndare.

Rörande de av motionärerna till stöd för deras hemställan anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

De uti förevarande proposition för år 1916 föreslagna anslagen för postverkets driftkostnader, jämförda med motsvarande för innevarande år fastställda anslag, framgå av följande sammandrag:

	År 1915	År 1916	Ökning år 1916 i förhållande till år 1915	Minskning år 1916 i förhållande till år 1915
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Avlöningar	14,051,650	14,291,700	240,050	—
B. Övergångsstat	29,550	24,950	—	4,600
C. Pensioner	433,840	495,100	61,260	—
D. Postbefordran	7,142,500	7,142,500	—	—
E. Omkostnader	2,728,000	2,763,000	35,000	—
F. Oförutsedda utgifter	25,000	25,000	—	—
G. Avkortningar och restitutioner	14,460	12,750	—	1,710
H. Avsättning till förnyelsefond	265,000	280,000	15,000	—
Summa	24,690,000	25,035,000	351,310	6,310
Ökning	—	—	345,000	—

Av den i statsrådsprotokollet lämnade utredning inhämtas, att de föreslagna ändringarna i de särskilda anslagen fördela sig sålunda:

Ökning.

Avlöningar:

Generalpoststyrelsen:

Ordinarie löner och tjänstgöringspenningar ..... kronor 12,950: —

Arvoden åt extra tjänstemän, vikariatsersättningar m. m. .... » 15,000: —

Distriks- och lokalförvaltningarna:

Ordinarie löner och tjänstgöringspenningar ..... » 197,100: —

Ortstillägg och hyresbidrag ..... » 20,000: —

eller tillhopa kronor 245,050: —

Däremot har minskning föreslagits å anslaget till
 arvoden åt frimärksförsäljare med ..... kronor 5,000: —
 i följd varav nettoökningen utgör kronor 240,050: —

Pensioner:

Tjänstemän, som erhållit avsked ..... kronor 60,695: —
 Tjänstemän m. fl., som i följd av skada under tjänst-
 utövning eller av annan orsak tillerkänts årligt
 understöd ..... » 615: —
 eller tillhopa kronor 61,310: —

Däremot har minskning föreslagits å anslaget till
 avlidna tjänstemäns m. fl. änkor och barn med ..... 50: —
 vadan nettoökningen utgör kronor 61,260: —

Omkostnader:

Överliggningslokaler åt tjänstemän, tjänst-
 görande i postkupé eller å landsvägs-
 postlinje ..... kronor 5,000: —
 sjukvård m. m. .... » 10,000: —
 förbrukningsartiklar ..... » 10,000: —
 diverse utgifter ..... » 10,000: — 35,000: —
 Avsättning till förnyelsefond ..... » 15,000: —
 Summa ökning kronor 351,310: —

Minskning.

Övergångsstat:

Generalpoststyrelsen ..... kronor 800: —
 Distrikts- och lokalförvaltningarna ..... » 3,800: — 4,600: —
 Avkortningar och restitutioner ..... » 1,710: —
 Summa minskning kronor 6,310: —

Därest från summan av anslagsökning kronor 351,310 drages sum-
 man av anslagsminskningen kronor 6,310 uppkommer den i förstint-
 tagna tablån angivna ökningen på det hela för år 1916 av 345,000
 kronor.

Utskottets
yttrande.

Beträffande först anslagen till avlöningar har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts, av stämpelförsäljningsväsendets överflyttande från statskontoret till postverket betingade förslag om inrättande hos generalpoststyrelsen av en ny revisors- och bokhållarbefattning samt två nya kvinnliga postexpeditörstjänster.

Då generalpoststyrelsen ansett det vara av värde att, särskilt innan stämpelväsendet hunnit inordnas i postverket och erfarenhet vunnits om handläggningen av stämpelgöromålen, hava tillgång till den sakkunskap, som i sådant avseende förvärvats i statskontoret, har generalpoststyrelsen föreslagit, att därest den tjänsteman, som till och med utgången av nästlidet år bestritt stämpelkassörstjänsten i statskontoret, O. F. W. Schnell, befinnes villig övergå å postverkets stat, honom måtte tilldelas tredje lönegraden av den i gällande avlöningsstat för postverket för revisor och bokhållare upptagna avlöning eller 5,000 kronor, vilken avlöning efter tre år skulle kunna för honom förhöjas till 5,500 kronor under iakttagande av de i avlöningsreglementet gällande allmänna villkor för avlöningsförhöjning. Denna generalpoststyrelsens framställning har departementschefen biträtt.

Enligt ovan berörda, av herr K. J. Ekman i första kammaren samt herrar Pettersson i Södertälje och Zetterstrand i andra kammaren väckta motion skulle Schnell vid eventuell övergång till postverkets stat komma i åtnjutande av en begynnelseavlöning av 5,000 kronor, varjämte han skulle berättigas uppbära trenne ålderstillägg, vardera å 500 kronor. Av motionen framgår emellertid icke, efter vilken tidrymd berörda ålderstillägg skulle anses intjänta.

Schnell utnämndes år 1909 till första gradens tjänsteman i statskontoret och placerades från och med den 1 juli 1910 såsom stämpelkassör i ämbetsverket. Med denna befattning har förutom vanlig första gradsavlöning, 4,000 kronor, varit förenade misräkningspenningar med 500 kronor årligen. Av det extra anslag till förstärkning av arbetskrafterna inom statskontoret, som av riksdagen åren 1910—1913 beviljats, har stämpelkassören dessutom årligen uppburit 500 kronor. På grund härav åtnjöt Schnell såsom stämpelkassör en sammanlagd årsavlöning av 5,000 kronor. Med utgången av år 1914 får stämpelkassörstjänsten i statskontoret anses indragen, ehuru väl densamma finnes upptagen i verkets stat för år 1915, och har Schnell med detta års ingång placerats såsom revisor och bokhållare å statskontorets riksbokslutsbyrå. Förutom avlöningen å denna befattning 4,000 kronor, har Schnell att från och med innevarande år uppbära ett ålderstillägg å 500 kronor, vadan hans sammanlagda löneförmåner för närvarande

uppgå till 4,500 kronor årligen, vilket belopp efter 5 respektive 10 år kan höjas till 5,000 respektive 5,500 kronor.

Då Schnell såsom tjänsteman i första graden i statskontoret varit skyldig att tjänstgöra å den befattning inom lönegraden, där statskontoret, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, funnit honom lämplig och behöflig, kan givetvis den omständigheten, att Schnell på sin tid förordnats att bestrida stämpelkassörstjänsten, icke grundlägga något berättigat anspråk, att Schnell skulle under sin återstående tjänstetid erhålla samma avlöning som den, vilken varit förenad med stämpelkassörsbefattningen. Vid sådant förhållande och då göromålen å den befattning, Schnell skulle komma att bekläda i postverket, icke kunna anses betinga, att Schnell i enlighet med motionärernas förslag skulle placeras i högre lönegrupp å postverkets stat än den, till vilken revisorer och bokhållare hänföras, har utskottet icke funnit sig kunna tillstyrka bifall till motionen.

Vad åter Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag angår, synes den omständigheten, att Schnell i generalpoststyrelsen skulle få längre daglig tjänstgöringstid än den han nu har i statskontoret, utgöra giltig anledning, att Schnell må komma i åtnjutande av avlöningsbeloppen 5,000 kronor och 5,500 kronor tidigare än som skulle kunna ske, därest han kvarstannade i statskontoret. Utskottet finner sig alltså böra biträda vad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

Mot Kungl. Maj:ts förslag, att å avlöningsstaten för generalpoststyrelsen må uppföras tre nya kvinnliga biträdesbefattningar, har utskottet ej funnit anledning till anmärkning. Ej heller har utskottet haft något att erinra mot den föreslagna höjningen av anslaget till arvoden åt extra tjänstemän, vikariatsersättningar m. m. vid generalpoststyrelsen.

Vad därefter angår anslagen till distrikts- och lokalförvaltningarna har utskottet till behandling först upptagit det i den av herrar Nilsson i Kristianstad och Thorsson väckta motionen framställda yrkandet om utredning angående inrättande av ett nytt slags postanstalter. Över berörda motion har generalpoststyrelsen, på utskottets därom i vederbörlig ordning framställda begäran, avgivit yttrande, vilket finnes bifogat detta utlåtande. (Bil. B.)

Motionärernas framställning synes utgå därifrån, att hänsyn till den korresponderande allmänhetens intressen fordrar, att inom en snar framtid åtskilliga större poststationer ombildas till mera fullständiga postanstalter. Ett tillmötesgående av allmänhetens berättigade krav i nämnda avseende skulle enligt motionärerna låta sig göra utan avsevärd

kostnadsökning för staten, därest man i stället för postkontor inrättade ett nytt slag av postanstalter med förste postvaktmästare såsom föreståndare. Genom en dylik anordning skulle ock vinnas fördelen av ökade befordringsutsikter för denna tjänstemannagrupp.

Beträffande till en början motionärernas huvudskäl för den ifrågasatta reformen, behovet av förbättrade postförhållanden å vissa platser, så synas motionärerna hava förbisett, att genom åtskilliga på senaste år vidtagna utvidgningar av poststationernas befogenheter dessa kommit att i stort sett jämsställas med postkontoren i förhållandet till den korresponderande allmänheten. Av de förutvarande inskränkningarna i poststationernas befogenhet att emottaga och utlämna postförsändelser kvarstå numera endast tvenne, avseende den ena rekommenderade inkasseringsbrev till utlandet samt den andra telegrampostanvisningar. Att emellertid dessa inskränkningar — särskilt den förstnämnda — icke äro av någon avsevärd betydelse, torde vara uppenbart. Därest vidare det kan ordnas så, att postanvisningar, vilka inlämnas å poststation, kunna expedieras direkt utan att behöva behandlas å det inlämningspoststationen överordnade postkontoret — en anordning, om vars genomförbarhet undersökningar för närvarande pågå — kommer skillnaden mellan poststationerna och postkontoren att ytterligare minskas.

Den ovan antydda utvecklingen av poststationernas befogenhet har icke blott medfört, att poststationer numera endast undantagsvis förändras till postkontor av hänsyn allenast till den lokala posttrafiken, utan även — såsom nedan närmare vidröres — möjliggjort, att i vissa fall tidigare inrättade postkontor kunna utbytas mot poststationer. Förändring av poststation till postkontor kan det oaktat stundom vara påkallad, såsom å mera betydande platser, där postanstalten bör utgöra centralpunkt för den kringliggande landsbygdens poststationer, postförings- och brevbäringslinjer. Behov av fullständigt postkontor kan även eljest framträda. Detta gäller särskilt de större städerna. För intetdera av nu angivna fall kunna emellertid postanstalter av den i motionen angivna typen vara tillfyllest.

På grund av den sålunda av utskottet vunna uppfattningen, att de av motionärerna föreslagna postanstalterna icke hava någon egentlig uppgift att fylla ur allmän synpunkt, och då det icke kan ifrågakomma att endast av befordringshänsyn vidtaga en vittutseende organisatorisk omläggning, har utskottet, som anser, att frågan om ordnande av de postala förhållandena vid de poststationer, som skola ersätta förutvarande postkontor, är en inre organisationsfråga, åt vilken generalpost-

styrelsen givetvis kommer att ägna erforderlig uppmärksamhet, icke kunnat förorda verkställande av utredning i enlighet med det av motionärerna framställda förslaget.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av anslaget till ordinarie löner och tjänstgöringspenningar vid distrikts- och lokalförvaltningarna är avsedd för uppförande i staten av avlöningar till följande nya tjänster nämligen: 5 postmästare av fjärde klassen, 25 förste postvaktmästare och förste postiljoner samt 85 postvaktmästare och postiljoner.

I merberörda av herrar Nilsson i Kristianstad och Thorsson väckta motion har hemställts om avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, i vad angår inrättandet av nya postmästartjänster.

Såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, har generalpoststyrelsen uttalat, att styrelsen före inrättandet av nya postkontor kommer att i varje fall undersöka, huruvida icke något eller några av de nuvarande postkontoren må kunna utbytas mot poststation och sålunda ledigbliven postmästaravlönning disponeras för tillgodoseende av behovet av fullständig postanstalt å plats, där sådan förut ej funnits anordnad. Av bifogade yttrande av generalpoststyrelsen framgår ock, att styrelsen i ett särskilt fall redan föreslagit indragning av ett nu befintligt postkontor, som på grund av ändrade förhållanden befunnits kunna ersättas av poststation, för att såmedelst möjlighet skall kunna beredas att utan kostnadsökning inrätta postkontor å ort, där sådant ansetts erforderligt. Utskottet, som vill starkt betona nödvändigheten därav, att nya postkontor inrättas endast då sådant visat sig vara oundgängligen nödvändigt, finner det vara av den största betydelse, att de förefintliga möjligheterna att utbyta postkontor mot poststationer varda omsorgsfullt tillvaratagna, och håller före, att därest så sker inrättande av nya postmästartjänster skall kunna undvikas under en avsevärd tid framåt. Med hänsyn emellertid därtill, att indragning av postkontor icke omedelbart läser kunna äga rum i större utsträckning, har utskottet ej velat motsätta sig, att å 1916 års stat för postverket uppföras tvenne nya postmästareavlöningar, eller det antal som enligt från generalpoststyrelsen erhållen uppgift erfordras för inrättande av nya postkontor under samma år. Utskottet får alltså tillstyrka, att å 1916 års stat må uppföras avlöning till två nya postmästare av fjärde klassen.

Med hänsyn till den fortgående utvecklingen av postverket har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts i övrigt framställda förslag om höjning av anslaget till ordinarie löner och tjänstgöringspenningar vid distrikts- och lokalförvaltningarna.

Mot den föreslagna höjningen av anslaget till ortstillägg och hyresbidrag vid distrikts- och lokalförvaltningarna har utskottet ej funnit skä

till erinran liksom ej heller mot förslagen om höjning av anslagen till pensioner och omkostnader samt för avsättning till postverkets förnyelsefond.

Med den av utskottet förordade nedsättningen av antalet nya postmästartjänster skulle driftkostnadsstaten på det hela utvisa en ökning av 331,200 kronor och alltså sluta å 25,021,200 kronor. I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition samt med avslag å den av herrar Nilsson i Kristianstad och Thorsson väckta motionen, i vad den avser fastställande av postverkets driftkostnadsstat, må godkänna bifogade förslag (Bil. A) till postverkets stat för driftkostnader för år 1916 samt bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1916, förslagsvis, till 25,021,200 kronor att utgå direkt av postmedlen;

b) att herrar Nilssons i Kristianstad och Thorssons ifrågavarande motion, i vad den avser verkställande av utredning angående inrättande av ett nytt slag av postanstalter, icke må vinna riksdagens bifall; samt

c) att herrar K. J. Ekmans samt J. Petterssons i Södertälje och Zetterstrands ovanberörda motioner, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 mars 1915.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från Första kammaren: herrar C. J. G. Swartz, S. H. Kvarnzelius, O. Jonsson, O. M. Strömberg, H. F. Lamm, H. H. K. Ericson, A. Åström, C. G. Ekman, A. C. Lindblad, J. Nilsson, A. Pers och I. E. G. Svensson samt

från Andra kammaren: herrar A. Ekman, K. V. Rydén i Malmö, J. B. Eriksson i Grängesberg, G. Odqvist, E. A. Nilson i Örebro, A. Wiklund, A. Anderson i Råstock, H. Lemke, J. Pålsson, K. O. Strid och A. V. Sävström.

Reservation

vid punkt b) av herrar K. V. Rydén i Malmö och J. B. Eriksson i Grängesberg.

Bilaga A.

Postverkets stat för driftkostnader år 1916.

		K r o n o r.				
A. Avlöningar.						
1. Generalpoststyrelsen.						
Generalpostdirektören	13,000	—				
4 byråchefer ... (8,000—9,000 kr.) förslagsvis	35,500	—				
1 kamrerare ... (6,000—7,000 ") "	7,000	—				
5 sekreterare ... (6,000—7,000 ") "	34,500	—				
1 ombudsman ... (5,000—6,500 ") "	6,000	—				
3 förste aktua- rier ..... (5,000—6,500 ") "	19,000	—				
2 intendent .. (5,000—6,500 ") "	13,000	—				
1 aktuarie ..... (4,200—5,500 ") "	5,500	—				
1 förrådsförval- tare ..... (4,200—5,500 ") "	5,000	—				
7 notarier ..... (4,200—5,500 ") "	35,700	—				
1 registrator ... (4,200—5,500 ") "	5,000	—				
5 revisorer ..... (4,200—5,500 ") "	27,500	—				
3 revisorer och bokhållare ... (4,200—5,500 ") "	16,000	—				
13 förste postex- peditörer, man- liga ..... (3,200—4,200 ") "	64,500	—				
13 postexpeditö- rer, manliga. (1,800—3,800 ") "	36,600	—				
22 d:o, kvinnliga (1,500—2,100 ") "	41,800	—				
33 biträden, kvinnliga ..... (1,250—1,650 ") "	51,250	—				
19 vaktmästare.. (1,140—1,650 ") "	28,000	—				
Förste vaktmästaren, arvode	200	—	445,050			
Transport	—	—	445,050	—		

		K r o n o r.					
	Transport	5,491,000	—		543,800	—	
665 förste postvaktmästare och förste postiljoner. (1,500—1,950 kr.)	{ förslagsvis	1,268,700	—				
1,975 postvaktmästare och postiljoner (1,200—1,650 resp. 1,890 »)		2,789,400	—	9,549,100	—		
Ortstillägg och hyresbidrag	»	—	—	950,000	—		
Arvoden åt extra tjänstemän, vikariatsersättning m. m., förslagsvis		—	—	975,000	—	11,474,100	—
3. Övriga anslag.							
Arvoden till poststationer, förslagsvis		—	—	2,150,000	—		
» åt frimärksförsäljare, »		—	—	70,000	—		
Gratifikationer m. m. åt tjänstemän eller andra personer, som äro anställda vid postverket eller anlitas i dess ärenden,		—	—	20,000	—		
Understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda vid postverket eller anlitas i dess ärenden,		—	—	20,000	—	2,260,000	—
						14,277,900	—
B. Övergångsstat.							
1. Generalpoststyrelsen.							
Personligt avlöningstillägg åt byråchefen C. A. Hasselrot, förslagsvis				4,000	—		
8 tjänstemän i 1:a graden, förslagsvis				30,500	—		
Personlig verkmästarebefattning för E. V. Nyberg, förslagsvis				4,200	—		
Arvoden åt extra tjänstemän, förslagsvis				6,000	—		
	=			44,700	—		
Avgå under A. upptagna avlöningar				36,800	—		
	Återstod			7,900	—		
1 kammarskrivare				1,600	—	9,500	—
	Transport	—	—	9,500	—	14,277,900	—

		K r o n o r.			
Transport		—	9,500	14,277,900	—
2. Distrikts- och lokalförvaltningarna.					
1 postdirektör i Malmö (enligt 1902 års stat)	4,000	—			
1 postmästare av klass 2 A (" 1914 " ")	6,000	—			
2 " " " 2 B (" " " ")	11,000	—			
1 " " " 3 (" " " ")	5,000	—			
1 " " " 4 (" 1909 " ")	3,400	—			
1 postexpeditör med avlöning som postmästare av klass 3, manlig (enligt 1914 års stat)	5,000	—			
1 postexpeditör med avlöning som förste postexpeditör, manlig (enligt 1914 års stat)	4,200	—			
10 postexpeditörer i 2:a lönegraden (enligt 1909 års stat)	28,000	—			
Personliga avlöningstillägg, förslagsvis	950	—			
=	67,550	—			
Avgå följande under A. upptagna avlöningar:					
till postmästaren vid postkontoret Malmö 1 kr.	7,300:—				
" 1 postmästare av klass 2 B	5,500:—				
" 2 manliga postmästare av klass 3	10,000:—				
" 1 manlig " " 4	4,600:—				
" 1 kvinnlig " " 4	3,100:—				
" 2 postexpeditörer, manliga	7,600:—				
" 10 " kvinnliga	21,000:—				
	59,100	—			
Återstod	8,450	—			
Uppbörds- och frimärksprovision, förslagsvis	7,000	—	15,450	24,950	—
C. Pensioner.					
(Förslagsanslag.)					
Tjänstemän, som erhållit avsked,	—	—	482,220	—	
Tjänstemän med flera, som i följd av skada under tjänstutövning eller av annan orsak tillerkänts årligt understöd.	—	—	10,430	—	
Avlidna tjänstemäns med fleras änkor och barn	—	—	2,450	—	495,100
Transport	—	—	—	—	14,797,950

		K r o n o r.			
		—	—	—	14,797,950
D. Postbefordran.					
(Förslagsanslag.)					
Postbefordran å järnväg	Transport	—	—	4,400,000	—
» å landsväg jämte lokala transporter		—	—	2,100,000	—
» sjöledes:					
emellan Sveriges fastland och Gotthland		75,000	—		
» övriga inrikes orter		140,000	—		
» Sverige och Tyskland		273,500	—		
» » » Danmark		15,000	—		
» » » Finland		25,000	—		
» » » Storbritannien och Amerika		14,000	—	542,500	—
Transitersättning åt frammande postverk		—	—	100,000	7,142,500
E. Omkostnader.					
(Förslagsanslag.)					
Felräkningspenningar		—	—	75,000	—
Ersättning för tjänsteresor i allmänhet		—	—	95,000	—
Traktamenten för tjänstgöring i postkupé eller å landsvägs- postlinje		—	—	310,000	—
Överliggningslokaler åt tjänstemän, tjänstgörande i post- kupé eller å landsvägspostlinje,		—	—	65,000	—
Uniformsbeklädnad		—	—	360,000	—
Sjukvård m. m.		—	—	55,000	—
Undervisningskurser		—	—	33,000	—
Hyrer för postlokaler		—	—	435,000	—
Postlokalers uppvärmning, belysning och städning		—	—	390,000	—
Tillverkning av frankotecken		—	—	230,000	—
Blankett- och cirkulärtryck, skrivmaterialier m. m.		—	—	425,000	—
Förbrukningsartiklar		—	—	200,000	—
Telefonavgifter och telegramporto		—	—	35,000	—
Diverse utgifter		—	—	55,000	2,763,000
F. Oförutsedda utgifter		—	—	—	25,000
G. Avkortningar och restitutioner, förslagsvis		—	—	—	12,750
H. Avsättning till förnyelsefond		—	—	—	280,000
Summa kronor		—	—	—	25,021,200

*Bilaga B.***Till Konungen.**

Genom skrivelse från kungl. civildepartementet den 12 innevarande februari har generalpoststyrelsen anbefallts att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 146, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 2, angående fastställande av postverkets stat för driftkostnader för år 1916.

Med anledning härav får generalpoststyrelsen i underdånighet anföra följande.

Av motionärerna väcktes redan vid 1912 års riksdag motion med begäran att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och anställande av försök med inrättande av ett nytt slags poststationer med ökad befogenhet och med tjänstemän av lägre grad som föreståndare. Motionen i fråga avstyrktes av andra kammarens tredje tillfälliga utskott och blev av kammaren avslagen.

I nu föreliggande motion framhålla motionärerna till en början, efter att ha erinrat om sin föregående motion i ämnet, hurusom till följd av den snabba utvecklingen på många områden samt postverkets övertagande av nya verksamhetsgrenar m. m. allt större krav måste ställas på postanstalterna. På många större industriplatser kunde därför en poststation icke längre vara tillfyllest. För att då i större utsträckning kunna tillgodose allmänhetens intressen måste under nuvarande förhållanden poststationen förändras till postkontor, vilket emellertid ställde sig dyrbart för statsverket. Enär utvecklingen syns motionärerna peka mot, att inom en snar framtid en del större poststationer måste förändras till mera fullständiga postanstalter, skulle det, enligt motionärernas förmenande, vara en avsevärd vinst för statsverket, om ett tredje slag av postanstalter kunde inrättas, för vilka kostnaderna bleve mindre än för postkontor. En dylik anordning syntes lämpligast kunna ske genom inrättande av postanstalter med utvidgad befogenhet med förste postvaktmästare såsom föreståndare. Motionärerna hemställa därför, att riksdagen måtte, med avslag å förevarande proposition, evad den rörde anslag till inrättande av fem postmästare-tjänster av klass 4, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till inrättande av ett nytt slags fasta postanstalter med större befogenhet än de nuvarande poststationerna och med förste postvaktmästare som föreståndare.

Den tankegång, motionärerna här ovan utvecklat, skulle, det medger generalpoststyrelsen villigt, vid en tidigare tidpunkt haft skäl för sig. Poststationernas befogenhet att betjäna den korresponderande allmänheten var nämligen från början och en lång tid framåt i flera viktiga hänseenden väsentligen begränsad, vilket sannolikt ofta nog hade till följd, att postkontor måste inrättas å en plats på ett vida tidigare stadium än vad eljest skulle behövt vara fallet.

Dessa inskränkningar uti poststationernas befogenhet gent emot allmänheten hava emellertid, en efter annan, så småningom bortfallit. Sedan ett par dylika inskränkningar, den ena avseende maximivärdet å assurerade försändelser och den andra maximivikten rörande paket, helt nyligen borttagits, återstår — bort-

sett från vissa detaljer utan någon vidare betydelse för korrespondenter i allmänhet — beträffande poststationerna icke annan inskränkning än att vid poststation inlämnade eller till poststation adresserade postanvisningar skola undergå behandling jämväl vid det överordnade postkontoret, vilket i vissa fall kan hava till följd att dylika försändelser komma adressaterna senare tillhanda än vad de skolat göra, om de kunnat — såsom sker beträffande postanvisningar mellan postkontor — expedieras direkt från eller till poststationen. Emellertid pågå för närvarande undersökningar rörande möjligheten av en sådan anordning, att åtminstone postanvisningar som *inlämnas* vid poststation — och dessa äro härvidlag de viktigaste — må kunna expedieras direkt utan att behöva behandlas å det inlämningspostanstalten överordnade postkontoret. Därest denna i huvudsak enda kvarstående inskränkning kan avlägsnas, komma poststationerna att i förhållandet till den korresponderande allmänheten i stort sett intaga samma ställning som postkontoren; någon egentlig skillnad mellan postkontorens och poststationernas befogenhet i nämnda hänseende skulle därefter icke förefinnas. I detta sammanhang må även nämnas, att vid poststation kan, i fall av behov, anordnas postutdelning av i huvudsak enahanda omfattning som vid postkontor, varförutom tiden för poststations öppethållande — i regel 4 timmar per söckendag — kan, om så anses behöfligt, utsträckas till samma tid, som gäller för postkontor av fjärde klass eller till 6 timmar varje söckendag.

Motionärernas påstående, att en poststation av den nuvarande typen icke skulle vara i stånd att beträffande mera utvecklade samhällen på ett tillfredsställande sätt tillgodose allmänhetens postala behov, torde därför numera icke längre äga full giltighet.

Änskönt poststationerna sålunda gent emot den korresponderande allmänheten mer och mer kommit att fungera som fullständiga postanstalter, hava göromålen vid poststationerna alljämt förblivit av enkel och lättskött beskaffenhet, vilket möjliggjorts därigenom att poststationernas redovisning och vidare bokföring omhänderhaves av det överordnade postkontoret. Tack vare detta förhållande, att göromålen avseende den inre tjänsten vid en poststation sålunda kunna handläggas under jämförelsevis enkla former, torde det också i flertalet fall bliva möjligt att, även med den utvidgade befogenhet poststationerna numera ernått, utan olägenhet för korrespondenterna eller posttjänsten i övrigt, kunna bibehålla även de större poststationerna åtskilliga år framåt såsom sådana utan att behöva ersätta dem med postkontor. Nämnda förhållande torde ock vara att anse såsom en av huvudorsakerna till att poststationerna i allmänhet alljämt kunnat erhållas besörjda mot den jämförelsevis moderata ersättning som för närvarande är fallet.

På sätt i motionen åberopas har generalpoststyrelsen, enligt sitt uttalande år 1913 i förslaget till postverkets stat för driftkostnader för år 1915, haft under utredning frågan om möjligheten att genom förenklade organisationsformer bliva i tillfälle att i större utsträckning än tidigare varit fallet till allmänhetens bekvämlighet inrätta fullständiga postanstalter, utan att statsverket skulle behöva vidkännas allt för stora uppoffringar för ändamålet.

Ehuruväl, på sätt styrelsen i det senaste statförslaget omförmålt, utredningen i fråga icke fortskridit så långt, att styrelsen är beredd att framlägga definitivt resultat av utredningen, anser styrelsen sig likväl redan nu kunna uttala, att hela denna fråga kan sägas vara på god väg att vinna sin lösning på det naturliga sätt, att poststationernas befogenhet, i vad avser den korresponde-

rande allmänheten, efter hand utvidgats till i stort sett samma omfattning som postkontorens, varigenom det av såväl generalpoststyrelsen som motionärerna åsyftade målet — en gent emot allmänheten såvitt möjligt fullständig postanstalt med billiga omkostnader — redan ernåtts. Det vill därför synas generalpoststyrelsen som om det icke, åtminstone för närvarande, vore nödigt att, såsom motionärerna nu föreslagit, vidtaga åtgärder för tillskapande av ett nytt slag av postanstalter med i stort sett samma befogethet som de redan befintliga med förste postvaktmästare såsom föreståndare.

Motionärerna synas hava befarat, att under den närmaste framtiden en del större poststationer skulle behöva ombildas till postkontor. Med anledning härav torde böra erinras om att från och med år 1910 inrättats endast sju nya postkontor, av vilka tre falla på de större städerna, nämligen två på huvudstaden och ett på Norrköping.

Även om, såsom nyss sagts, det enkelt och praktiskt anordnade arbetssättet vid poststationerna gör det möjligt att utan olägenhet för allmänheten men till fördel för statsverket under lång tid framåt bibehålla även de större poststationerna såsom sådana, måste givetvis alltid förekomma fall, då inrättandet av ett postkontor bliver nödvändigt. Detta gäller i synnerhet sådana platser, som, i och för sig betydande, därjämte äro anknypningspunkter för flera järnvägslinjer eller betydande postföringslinjer, och där postkontor erfordras såsom centralpunkt för den kringliggande landsbygden med dess poststationer, postförings- och lantbrevbäringslinjer. Beträffande platser av nu omförmälda slag är givetvis ett fullständigt postkontor under alla förhållanden av nöden och skulle icke lämpligen kunna ersättas av den utav motionärerna föreslagna postanstaltstypen. Nyligen har generalpoststyrelsen sålunda hos Kungl. Maj:t hemställt om medgivande att få inrätta postkontor i det inom Kronobergs län belägna municipalsamhället Åseda, utgörande viktig knutpunkt vid Nässjö—Nybro och Växjö—Virserums järnvägar. För inrättande av nämnda postkontor har likväl någon ny postmästareavlöning icke behövt tagas i anspråk, enär styrelsen efter verkställd undersökning funnit sig kunna samtidigt föreslå indragning och ersättande mot poststation av postkontoret i Backe i Västernorrlands län, vilket numera och särskilt efter Inlandsbanans framdragande till Hötting förlorat nästan all betydelse som postkontor.

Även eljest kunna givetvis fall förekomma — och gäller detta, åtminstone i vissa fall, särskilt de större städerna, vilkas befolkning i allmänhet hava ganska långt gående anspråk på en postanstalt — då behovet av ett postkontor bliver oundgängligen nödvändigt och där annan postanstalt, vare sig vanlig poststation eller postanstalt med förste postvaktmästare såsom föreståndare enligt motionärernas förslag, icke skulle vara tillfyllest.

Av sådan anledning har generalpoststyrelsen i det förslag till stat för postverkets driftkostnader för år 1916, som nu föreligger till riksdagens prövning, — under erinran att allenast en postmästareavlöning av fjärde klass återstode odisponerad — hemställt om uppförande å staten av ytterligare fem dylika avlöningar. Att det icke kan bliva fråga om inrättande av postkontor annat än då ett sådant är oundgängligen nödvändigt framgår tydligt nog redan av det ringa antal postmästareavlöningar, som av generalpoststyrelsen ifrågasatts.

Enligt vad av det föregående framgår torde det därför icke vara riktigt att, såsom motionärerna gjort, uppdraga jämförelse mellan kostnaderna för en postanstalt av den av motionärerna föreslagna typen och kostnaderna för ett post-

kontor. Vid bedömandet av den ekonomiska innebörden av motionärernas förslag om anordnande av postanstalter med förste postvaktmästare såsom föreståndare böra i stället de nuvarande *poststationerna* och kostnaderna för dessa tjäna såsom bakgrund.

Det utskott, som vid 1911 års riksdag hade att avgiva utlåtande i anledning av en då av annan motionär väckt motion av ungefär enahanda innehåll som den nu förevarande, beräknade omkostnaderna per år för en poststation med en tjänsteman av lägre grad såsom föreståndare och ytterligare en dylik tjänsteman såsom biträde till 3,780 kronor, oberäknat å vissa orter utgående dyrtortstillägg. I sin motion av år 1912 hade nu förevarande motionärer tänkt sig att till en början skulle behöva anställas allenast *en* tjänsteman av lägre grad vid dylik poststation samt att i stället ett biträdesanslag å 500 kronor skulle, i fall av behov, kunna anvisas. Enligt av motionärerna då gjorda beräkningar skulle omkostnaderna belöpa sig till 2,740 kronor för år, ortstillägg oberäknat.

Uti motionen till innevarande riksdag hava motionärerna icke gjort annan kostnadsberäkning än att de beräknat vanlig avlöning såsom förste postvaktmästare till föreståndaren jämte ett särskilt tilläggsarvode av 300 kronor per år till denne. Givetvis bör härtill läggas antingen avlöning till en biträdande postvaktmästare eller ock ett särskilt anslag av minst 500 kronor, varjämte under alla förhållanden skulle tillkomma bidrag till hyra samt till belysning, bränsle m. m., av motionärerna år 1912 beräknat, det förra till 200 och det senare till 300 kronor för år.

Kostnaderna för en poststation med förste postvaktmästare såsom föreståndare skulle alltså med för närvarande för tjänstemän av postvaktmästares grad gällande avlöningar belöpa sig till:

	Alt. 1 med föreståndare och en biträdande (extra) tjänsteman.		Alt. 2 med endast före- ståndare (jämte särskilt biträdes- anslag.)		
	a) minimi- avlöning.	b) maximi- avlöning.	a) minimi- avlöning.	b) maximi- avlöning.	
Fast avlöning till föreståndaren ...	1,500	1,950	1,500	1,950	Härtill kommer i förekommande fall ortstillägg med 210 kronor enligt alt. 1 och 150 kronor enligt alt. 2.
Do till den biträdande tjänstemannen.....	1,020	1,080	—	—	
Särskilt tilläggsarvode till förestån- daren	300	300	300	300	
Tjänstebeklädnadsförmån.....	100	100	100	100	
Fri läkarevård.....	20	20	20	20	
Biträdesanslag.....	—	—	500	500	
Hyra	200	200	200	200	
Belysning m. m.....	300	300	300	300	
	3,560	4,070	2,920	3,370	

I genomsnitt skulle alltså kostnaderna för en poststation med förste postvaktmästare såsom föreståndare belöpa sig till 3,480 kronor per år, oberäknat ortstillägg.

De nuvarande omkostnaderna för de större poststationerna äro avsevärt mindre. För de 156 största poststationerna — stationer med över 6,000 kronors årlig uppbörd — betalar nämligen postverket för närvarande årligen sammanlagt 248,205 kronor, motsvarande i medeltal endast 1,591 kronor för varje poststation.

Utgiftsökningen av en anordning med förste postvaktmästare såsom föreståndare för poststationer med en årlig uppbörd över 6,000 kronor framgår av följande sammanställning.

	Ersättning i genomsnitt för närvarande för poststation med över 6,000 kr. i uppbörd.	Ersättning för poststation med förste postvaktmästare såsom föreståndare.			
		Alt. 1.		Alt. 2.	
		Minimi- avlöning.	Maximi- avlöning.	Minimi- avlöning.	Maximi- avlöning.
a) För en poststation under ett år	1,591	3,560	4,070	2,920	3,370
b) För en poststation under tio år	15,910	35,600	40,700	29,200	33,700
c) För samtliga poststationer under ett år	248,205	555,360	634,920	455,520	525,720
d) För samtliga poststationer under tio år	2,482,050	5,553,600	6,349,200	4,555,200	5,257,200

Ett utbytande av de nuvarande poststationerna med över 6,000 kronors årlig uppbörd mot postanstalter med förste postvaktmästare såsom föreståndare kunde sålunda beräknas medföra en direkt kostnadsökning av närmare 300,000 kronor årligen.

För dylika postanstalter tillkomme dessutom ytterligare kostnad en gång för alla för anskaffande av möbler samt vidare kostnad för beredande av semester och annan ledighet för föreståndaren samt de jämte denne vid poststationen eventuellt anställda tjänstemän. Kostnader av nu omförmält slag förekomma i regel icke för närvarande vid poststationerna.

Icke heller torde böra bortses från de ökade utgifter för pensionering, som anordningen skulle föra med sig.

Ur statsekonomisk synpunkt skulle sålunda ett realiserande av motionärernas förslag ställa sig ogynnsamt. Vad angår den korresponderande allmänheten har i det föregående betonats, hurusom poststationerna redan tillagts i det närmaste fullständig befogenhet, vadan anordningen enbart ur denna synpunkt icke torde erfordras.

Icke heller kan generalpoststyrelsen finna, att förste postvaktmästarne, vilkas fackkunskap huvudsakligen omfattar förhållanden, som till största delen ligga utanför en poststationsföreståndares egentliga verksamhetsområde, utan vidare kunna sägas vara bättre skickade att förestå poststationer än de nuvarande poststationsföreståndarne. Av poststationerna med över 6,000 kronors uppbörd äro

för närvarande 89 förenade med järnvägsstationen på platsen samt förestås av vederbörande järnvägsstationsföreståndare, under det att de återstående 67 handhavas av enskilda personer enligt kontrakt. Att en stationsinspektor, som under hela sin tjänstetid såsom järnvägsman deltagit i postgöromål, på grund härav samt sin i allmänhet större underbyggnad, bör besitta större kompetens till poststationsföreståndarebefattning än en förste postvaktmästare, torde vara uppenbart. Beträffande de poststationer, som handhavas enligt kontrakt, de s. k. lantpoststationerna, sker valet av föreståndare för desamma, och särskilt av föreståndare för de större och mera ansvarsfulla stationerna numera med den största omsorg. En icke ringa del av föreståndarne för de större lantpoststationerna utgöres av förutvarande kvinnliga s. k. dispositionsbiträden, vilka genom längre tids tjänstgöring å postkontor förvärvat fullständig kännedom om och vana vid alla vid ett postkontor förekommande göromål. Obestriddigen torde ett dylikt dispositionsbiträde, på grund av sin föregående postkontorstjänstgöring, kunna sägas vara mera lämpad än en förste postvaktmästare att förestå en större poststation.

Jämte det att anordningen med ogifta kvinnliga dispositionsbiträden såsom föreståndare för de större poststationerna ställer sig billigt för statsverket och förmånligt för allmänheten tala jämväl andra skäl för önskvärheten av att dessa dispositionsbiträden kunna beredas anställning såsom poststationsföreståndare.

För undvikande av att för de olika slagen av postarbete anlitas arbetskraft med högre kvalifikationer, än arbetets art kräver, har generalpoststyrelsen under de senare åren i ganska stor utsträckning å tjänstemän av lägre grad än postexpeditör överflyttat göromål, som förut ålegat postexpeditör. Enär med hänsyn till dessa förhållanden antagningen av nya extra postexpeditörer måste ske sparsamt och med stor försiktighet, räcker antalet extra postexpeditörer för närvarande under stor del av året icke till att besörja all förekommande tjänstgöring i anledning av semester och annan ledighet för den fast anställda personalen, utan måste för ändamålet anlitas även andra personer. Härvid komma huvudsakligen kvinnliga dispositionsbiträden i betraktande. Enär med hänsyn *dels* till det begränsade antal, som kan komma i fråga till antagning, *dels ock* därtill, att antalet kvinnliga posttjänstemän måste med hänsyn till tjänstens ordnande hållas i viss lämplig proportion till sammanlagda antalet tjänstemän, de kvinnliga dispositionsbiträdena i regel icke kunna påräkna anställning såsom extra postexpeditörer, måste det givetvis anses såsom en lämplig anordning, därest anställning kunde beredas dem såsom föreståndare för större poststationer, för vilken befattning de, enligt vad förut sagts, torde få anses särskilt väl lämpade.

Vad slutligen postvaktmästarnas och postiljonernas befordran angår anser generalpoststyrelsen densamma böra fortgå på den väg, som öppnats härför genom den år 1904 inrättade s. k. förste postbetjäntinstitutionen. Grundtanken uti denna anordning är, såsom förut antytts, att till förebyggande av att till arbete användes arbetskraft med högre kvalifikationer än arbetets art kräver, å tjänstemän av lägre grad än postexpeditör överflytta sådana postexpeditör förut åliggande göromål, som befinnas lämpligen kunna utföras av tjänstemän av lägre grad, i förekommande fall under överinseende av tjänstemän av postexpeditörs grad. Omfattningen av denna överflyttning av göromål under de senare åren belyses av följande sammanställning, innefattande uppgift å antalet fast anställda såväl tjänstemän av postexpeditörs eller högre grad som tjänstemän av lägre grad än postexpeditör under perioden 1901—1913:

Å r.	Antalet tjänstemän av postexpeditörs eller högre grad.	Årlig ökning + eller minskning —	Antalet tjänstemän av lägre grad än postexpeditör.	Årlig ökning +.
1901	1,441	—	1,646	—
1902	1,470	+ 29	1,753	+ 107
1903	1,581	+ 111	1,847	+ 94
1904	1,630	+ 49	1,962	+ 115
1905	1,649	+ 19	2,060	+ 98
1906	1,677	+ 28	2,184	+ 124
1907	1,724	+ 47	2,418	+ 234
1908	1,741	+ 17	2,492	+ 74
1909	1,722	— 19	2,505	+ 13
1910	1,667	— 55	2,507	+ 2
1911	1,644	— 23	2,605	+ 98
1912	1,634	— 10	2,644	+ 39
1913	1,618	— 16	2,664	+ 20

Av sammanställningen framgår, hurusom antalet tjänstemän av postexpeditörs eller högre grad, som intill år 1908 ständigt ökats, därefter — ehuru poströrelsen givetvis alltjämt utvecklats — årligen kunnat minskas med i genomsnitt 25, så att vid utgången av år 1913 (det sista år, för vilket resultatet hittills är känt) antalet tjänstemän av nämnda tjänstegrad utgjorde 123 mindre än vid utgången av år 1908. Beträffande den ekonomiska innebörden av denna allt fortgående omläggning av tjänstgöringsförhållandena torde vara tillräckligt att erinra om, att skillnaden mellan *medel*avlöningen per år till en manlig postexpeditör och till en förste postvaktmästare resp. förste postiljon utgör omkring 1,175 kronor.

Jämte det att den sålunda skeende överflyttningen av göromål från tjänstemän av postexpeditörs grad till tjänsteman av lägre grad står i samklang med en god statshushållning, är anordningen i fråga jämväl ägnad att åt sistnämnda slag av tjänstemän bereda möjlighet till befordran i ganska stor omfattning. Antalet förste postvaktmästare resp. förste postiljoner (konstituerade och s. k. tillförordnade) eller, såsom de tidigare benämndes, förste postbetjante, utgjorde

år 1904	340
» 1905	398
» 1906	441
» 1907	659
» 1908	706
» 1909	716
» 1910	742
» 1911	748
» 1912	775
» 1913	823
» 1914	835

Antalet befordringsmöjligheter för tjänstemännen av postvaktmästares och postiljons grad har sålunda under 10-årsperioden 1905—1914 ökat med icke mindre än 495, motsvarande i genomsnitt en årlig ökning av 50. Att detta antal befordringsmöjligheter även i förhållande till personalens storlek ställer sig synnerligen gynnsamt, visar sig därutav, att förste postvaktmästarna och förste postiljonerna för närvarande utgöra mer än 35 % av hela antalet tjänstemän av lägre grad. Och, såvitt nu kan bedömas, torde utvecklingen av dessa befordringsförhållanden jämväl framdeles komma att gå i samma riktning som hittills.

Stockholm den 23 februari 1915.

Underdånigst:

Julius Fuhlin.

Herman Askberg.

Jacques Pramberg.

Gustaf Kihlmark.

C. Hasselrot.

Joh. Enger.

Föredragande.

Gunnar Lundbom,

l. s.